

MONTSERRAT CASAS, RECTORA L'OBTENCIÓ D'UNA DOCÈNCIA

Montserrat Casas Ametller, va néixer a Hostalric (Girona), el 1955. És llicenciada i doctora en Ciències Físiques i Química. Va incorporar a la UIB l'any 1983. És catedràtica d'universitat de Física Atòmica, Molecular i Nuclear des de 1985. Actualment el seu centre d'atenció recau en la informació quàntica.

És coautora de dos llibres i té 160 publicacions internacionals. És investigadora responsable de diferents projectes i estades de treball al CEN de Saclay (París), a la Universitat de Trento (Itàlia) i a l'Institut de Física de la Plata i subdirectora del mateix departament.

Va ser Síndica de Greuges de la UIB en el període 2000-2005 i coordinadora de la Comissió Permanent de Defensa de la Tècnica de les Illes Balears i és Rectora de la Universitat de les Illes Balears.

Amb la senzillesa i simpatia que la caracteritza ens rep en el seu despatx i ens contesta les preguntes amb moltes ganes. Ens anuncien els canvis que pretén introduir a la UIB. Aquí en teniu el resultat.

1. Quins són els reptes de gestió, els temes principals per resoldre en el vostre inici de mandat. Quin balanç en podeu fer?

Entre els reptes que vàrem anunciar en el nostre programa es troben el d'aconseguir una docència i una recerca de qualitat i també un compromís important amb la societat de les Illes, és a dir, tenir uns estudis de grau que tinguin una oferta àmplia i flexible, ja que aquesta universitat no s'especialitzarà en

Foto cedida pel Servei de Comunicació de la UIB

A DE LA UIB, COMPROMESA EN I UNA RECERCA DE QUALITAT

ques per la Universitat Autònoma de Barcelona (1981). Fou professora de la UAB en el període 1977-1983 i es va 994. La seva línia de treball s'ha centrat en l'estudi de sistemes quàntics i la contaminació radioactiva ambiental.

tes des de l'any 1985 i investigadora principal del grup de recerca de Física Atòmica, Molecular i Nuclear. Ha fet (Argentina). Ha estat secretària del Consell d'Estudis de Física, secretària del Departament de Física, directora

ors Universitaris de 2002 a 2004. Actualment és vicepresidenta de l'Associació d'Amics del Museu de la Ciència i

ta seguretat, aquella que tenen els que desitgen i tenen la intenció de renovar i innovar. Un torrent de paraules

uns estudis de grau concrets, cosa que podria fer que molta gent no pogués accedir-hi i hauria d'optar per anar a fora. També hem de tenir en compte els diferents campus, ja que tenim una seu a Menorca i una seu a Eivissa-Formentera que hem d'anar potenciant. Al mateix temps que es potencien els estudis de grau, s'ha de fer el mateix amb els estudis de postgrau: màsters i doctorats amb menció de qualitat.

Hem d'intentar atreure professorat i estudiants de fora; això, de fet, ja està passant, perquè tenim postgraus que tenen més d'un 40 per cent d'estudiants aliens a la comunitat autònoma que provenen tant de la resta de l'Estat com d'Amèrica o d'Europa. En aquests moments tenim 14 programes de doctorat amb menció de qualitat. No hem de perdre de vista la f o r m a c i ó continuada, i cada vegada més haurem de preveure estudis en xarxa; de fet, tenim previst fer un conveni amb la UOC. No podem oferir-ho tot, però a més de tenir una docència de qualitat, hem de dedicar la nostra atenció a la recerca,

hem de conformar una estructura estable de grups de recerca, competitiu en l'àmbit internacional, hem d'ajudar els grups emergents, grups que ja estan fent recerca però que encara no tenen l'estructura adequada.

Volem aconseguir l'arrelament amb l'entorn des del punt de vista de la recerca i de la innovació en tots els àmbits. Hem d'aportar la creació de coneixement a les empreses, i elles també ens han d'aportar necessitats i procediments, en una espècie de retroalimentació. Hem d'ajudar a diversificar l'estructura econòmica, basada en el turisme com a pal de paller i en el boom de la construcció. Si la indústria de la sobressada necessita que la UIB li faci unes anàlisis determinades de qualitat perquè es pugui concedir la denominació d'origen, aquesta ho ha de poder fer, mitjançant estudiants becaris formats que se'n puguin anar a una empresa durant un període de sis mesos o més i fer els estudis convenients, o d'una altra manera adient. S'haurien d'ampliar les funcions del Parc BIT, perquè es pugui dedicar a altres aspectes, a més de les tecnologies de la informació i les comunicacions. Des del punt de vista de la innovació, hem d'aconseguir que hi hagi entitats que concedeixin microcrèdits, per engegar, per exemple, empreses

agrícoles o d'una altra casta, i que ho puguin fer persones com els becaris esmentats anteriorment. Des del punt de vista cultural la Universitat ha de ser un referent, i la seva projecció en aquest aspecte s'ha de fer en els àmbits en què altres entitats no hi siguin presents, ja que no volem competir ni amb els ajuntaments, ni amb els consells ni amb el Govern autonòmic. Per exemple, hem previst la concessió de diplomes culturals a través de convenis. La docència d'aquests diplomes seria impartida per professorat universitari a Sa Riera, les classes estarien obertes a tothom i podrien ser reconeguts amb crèdits dels estudis reglats per a aquelles persones que tenguessin intenció d'accedir a la Universitat per qualsevol dels sistemes possibles. Això ho farem a partir del curs vinent, si obtenim el finançament necessari. S'ha d'atreure turisme cultural, gent que véngui per assistir a cursos impartits per gent de primera fila. Entre d'altres, s'ha fet un conveni amb l'Institut d'Estudis Catalans perquè l'any que ve es puguin fer conferències i cursets amb aquesta intencionalitat.

Tot això que he dit fins ara seria des del punt de vista d'estudis, innovació i recerca, però també cal que el professorat pugui fer feina tenint les condicions adients, s'ha d'aplicar la

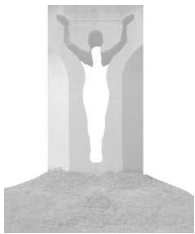

Foto cedida pel Servei de Comunicació de la UIB

LOU per fer una actualització de la plantilla, igualment ho ha de poder fer el personal d'administració i serveis, s'han de crear estructures de vicegerències, s'ha de trobar la plantilla òptima per funcionar adequadament. El disseny de plantilles s'iniciarà a partir del curs que ve. S'ha d'aconseguir que, si una persona se'n va, el servei no quedi descompensat i pugui continuar funcionant correctament.

2. Quins canvis s'han de produir per entrar a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior?

El primer que s'ha de fer és canviar el model d'ensenyament-aprenentatge i les infraestructures i tot el plantejament del pla d'estudis. S'ha d'aplicar un principi molt vell i conegut: que s'aprèn fent. Ha de ser un model en el qual hi hagi cada vegada menys classes magistrals, però en què s'hagin previst seminaris, tallers, etc., i que es pugui anar avaluant el procés, i no haver d'esperar l'examen memorístic de final de curs, que molts d'alumnes aproven estudiant unes quantes setmanes. Aquest seria el principal canvi que s'ha de fer. Però també és necessari modificar i reestructurar les aules. Per tant, els canvis s'han de fer principalment des del punt de vista del professorat, la metodologia utilitzada i la manera de fer. S'han d'adaptar els plans d'estudis.

3. Quines mesures s'haurien d'impulsar per haver-hi una major interrelació entre la UIB i la societat de les Illes Balears?

La UIB s'ha d'apropar des del punt de vista de la innovació al turisme, a la construcció, al medi ambient, a la indústria, a l'agricultura, a la

tecnologia, a la producció vinícola, etc., i ha de ser un referent des del punt de vista cultural. S'ha d'apropar a tots aquests àmbits i s'ha d'apropar a Palma. S'hauria de rehabilitar l'edifici de Sa Riera, s'hauria de recuperar l'edifici de l'Estudi General Lul·lià i, si fos possible, també altres edificis al nucli antic. (Aquí un dels entrevistadors ha interromput la rectora per afirmar i preguntar que també hauran de fer una funció crítica davant els problemes de la societat.) Hi estic completament d'acord, sempre que es faci sobre la base d'informes tècnics. (Aquí ha sorgit un altre debat quan un dels entrevistadors ha afirmat que estava completament d'acord amb el principi que s'aprèn fent, però que no s'ha posat en pràctica, i aquí la rectora ha fet una defensa del canvi de metodologia per aconseguir que els futurs ciutadans tinguin una formació que els permeti afrontar els reptes que els planteja i els plantejarà la societat.) Tenim el problema de l'alumnat que abandona prematurament l'escola i es posa a fer feina amb contractes de misèria. Per solucionar aquest problema, s'ha de fer feina amb els pares, ja que les persones que no tinguin una formació completa tendran cada dia més dificultats per poder competir. Quan arribin a fer feina aquí els francesos, els alemanys, etc., guanyaran els que estiguin més ben preparats. Per tant, s'ha d'haver preparat els futurs ciutadans, perquè tinguin capacitat de saber enfocar i resoldre problemes, s'ha de preparar persones que puguin canviar de feina, s'ha de tenir gent formada per anar adaptant-se als canvis. Aquesta és la clau.

4. Quins són els projectes més rellevants a mitjà i a llarg termini que el vostre equip rectoral pensa dur a terme?

A més del que ja he explicat, volem crear una plantilla de professorat d'estudis de grau prou àmplia, tenir uns estudis de postgrau amb grau d'excel·lència, que atreguin gent de fora. Volem establir els grups de recerca, impulsar la innovació i desenvolupar l'àmbit de la cultura, com a arrelament a l'entorn de les Illes Balears.

5. Quines demandes i quines propostes formulareu al Govern autonòmic en matèria de política universitària?

El primer de tot que reclamarem és tenir una UIB ben finançada. Em sembla bé treballar en un marc

general regulat per una Llei de finançament. Que es puguin adaptar els estudis a l'apartat de nivell superior. Necessitam una actualització de salaris i l'aplicació de la LOU. És molt important que preveiem el relleu generacional. Hem de poder reduir la jornada lectiva als professors en edat de prejubilació. Hem de formar grups competitius, ja que tenim gent ben formada. Hem de poder incorporar nous professors investigadors. Hem de poder impulsar un programa de promocions, tant per al personal d'administració i serveis com per al personal docent i investigador. Hem de tenir un programa adequat per a becaris. Hem d'aconseguir que la gent que ha fet la tesi aquí i està en universitats de fora pugui tornar.

Hem sol·licitat a la presidenta del Parlament poder tenir un debat amb la Comissió d'Educació per parlar de la situació de la Universitat.

6. Quins mecanismes institucionals mantindreu amb les organitzacions més representatives del professorat i del personal de la UIB?

Es faran reunions periòdiques tant amb el Comitè d'Empresa com amb la Junta de Personal. La gerent i el vicerector de Planificació Economicoadministrativa, que són els encarregats d'aquestes qüestions, han negociat i continuaran negociant tots els acords que siguin necessaris. També s'ha creat el Consell Assessor de Gerència, constituït per tots els caps de servei, representants del Comitè d'Empresa i de la Junta de Personal i tots els administradors de centre. És bo tenir un feedback per saber quins són els problemes concrets. És molt important poder conèixer les idees que tenen per millorar la gestió i les seves inquietuds. De moment no hi ha Comitè Assessor perquè pugui arribar problemàtica del professorat, però pensam que aquest comitè s'hauria de formar com a mínim en l'àmbit de Campus Extens per tenir en compte els seus suggeriments.

(Aquí un entrevistador va interrompre la rectora per demanar-li si era partidària de crear la mesa de la Universitat amb la Direcció General d'Universitat, la Conselleria d'Educació, la UIB i les organitzacions sindicals representatives de la UIB, i ella va contestar que podria ser útil, però que passar per aquesta mesa tot el que fa la Universitat no seria convenient, encara que algunes qüestions econòmiques convindria que hi passassin.)

7. Quins canvis introduïreu en l'organització de la UIB perquè la llengua catalana pugui ser la llengua vehicular? Com resoldreu el problema que sempre sorgeix quan arriben els ERASMUS, que sempre s'acaben fent les classes en castellà? I creieu que la llengua ha de ser un mèrit o un requisit per fer feina en aquesta universitat?

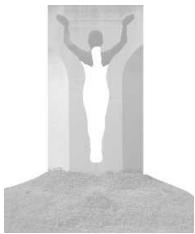
En aquests moments cada professor elegeix la llengua que vol. Als ERASMUS se'ls envia un manual de supervivència bàsic, perquè coneguin què passa a la universitat a la qual aniran, perquè tinguin les primeres bases per poder-se defensar; i quan arriben aquí se'ls facilita poder seguir un curs en línia de català o se'ls posa un estudiant al costat, que actua com a tutor per a les qüestions lingüístiques, i d'altres que necessitin. De totes maneres, aquesta és una universitat on hi ha classes en català, en castellà i en anglès, on els que vénen de fora poden aprofitar l'ocasió, a més d'adquirir altres coneixements, per aprendre català. Consider que el català no s'ha d'exigir al professorat com a requisit per fer feina a la UIB, sinó que ha de ser considerat com a mèrit per augmentar el complement autonòmic. Som més partidària de la convicció que de la imposició.

(Un dels entrevistadors va apuntar que cada professor que ve aquí ha de saber el castellà.)

No és necessari, hi ha màsters que es fan en català, d'altres en castellà i n'hi ha que es fan en anglès. Hi ha gent que té contractes Ramón y Cajal que són de parla anglesa. El català ha de ser un mèrit, ja que s'ha de poder contractar qualsevol professor, i a priori, no se li pot exigir el català, però sí que se li ha de fer saber que és la llengua pròpia d'aquí i que és convenient que l'apregui.

Foto cedida pel Servei de Comunicació de la UIB

8. Com pensau potenciar la cultura de les Illes Balears des de la UIB?

Ja n'he parlat un poc contestant una altra pregunta, però la UIB hauria de ser un referent cultural, ja que és necessari tenir una ciutadania formada i culta. És necessari potenciar les activitats culturals, cursos i conferències divulgatives sobre diferents aspectes de la cultura. Al mateix temps s'ha de preveure, en signar convenis amb altres institucions que portin a terme activitats culturals, que hi hagi uns descomptes per als universitaris.

9. Quines mesures creis que s'han d'adoptar perquè la població estudiantil de les Illes augmenti la seva taxa d'escolarització universitària?

Hem de potenciar un programa, el POTU (Programa d'Orientació i Transició a la Universitat) i un laboratori de demostracions (DEMOLAB) on vénen estudiants de secundària per fer pràctiques i després poden endur-se'n els resultats a la classe i fer els comentaris pertinents. Volem ampliar l'experiència a tecnologia i fer feina amb els pares per poder-los transmetre el missatge de la importància de venir a la universitat, i que a través dels programes com ERASMUS, poden començar els estudis aquí i després anar a continuar un any a París, un any a Barcelona, etc., és a dir, que poden anar a altres universitats.

10. Què pensau del fet de ser la primera rectora de la UIB? Què es pot fer des de la Universitat per lluitar contra la discriminació de sexe i per la igualtat de gènere?

En primer lloc he de dir que no he utilitzat el fet de ser dona per arribar a aquest càrrec. A l'Estat hi ha sis rectores, tres en universitats públiques i tres en universitats privades. Sabem que en aquests moments hi ha més dones que homes que estudien a la Universitat i treuen més bones qualificacions, això suposa que hi ha més dones que homes que aconsegueixen el títol de doctora, però si miram els càrrecs permanents, hi ha més homes que dones. A les Illes Balears, l'efecte tisora passa després de la llicenciatura. Aquí hi ha més doctors que doctores, per tant, és més difícil que les dones accedeixin a alguns càrrecs de responsabilitat per als quals el títol de doctor és necessari.

De totes maneres, es poden anar fent altres coses, per exemple, que durant l'embaràs es tenguin reducció d'horari, i també que en el postpart tenguin

qualque tipus de suport docent. Però sempre hi ha exemples en contra, com el que va passar a una de les persones contractades mitjançant el programa Ramón y Cajal, que la varen convocar a una prova d'habilitació una setmana abans de tenir la criatura, i com que no hi va poder acudir, no se li va donar cap altra oportunitat. Cal pensar que la reforma de la LOU té un apartat dedicat a polítiques d'igualtat.

(Aquí també hi va haver una interrupció d'un entrevistador per demanar què podia fer la universitat davant la desigualtat i la violència de gènere per crear una consciència crítica.)

Aquí, a la UIB, tenim una Oficina per a la Igualtat d'Oportunitats entre Homes i Dones. S'hauran de programar activitats en l'àmbit de l'ensenyament i fer campanyes de cara a la societat per conscienciar sobre la igualtat entre homes i dones. S'ha de tenir en compte que tot allò que a un home se li pressuposa, una dona sempre ho ha de demostrar. Les dones ens en sortim perquè estam entrenades per la cultura del sobreesforç. De totes maneres, potenciarem un tipus de discriminació positiva.

11. Què aconsellàrieu als i a les mestres d'educació infantil i primària i al professorat de secundària per aconseguir que l'alumnat pugui anar avançant en l'escala de la formació, sense haver de témer l'arribada a la universitat?

Som conscient que la universitat no es preocupa prou del professorat d'educació infantil, primària i secundària. Hem de fer cursos d'actualització, a part dels pedagògics i didàctics que ja s'estan fent. És molt important la transferència de coneixement i que el que aprèn l'alumnat estigui molt relacionat amb la seva vida quotidiana. S'hauria de fer una preparació des del moment en què l'alumnat aprèn a llegir, ja que simultàniament s'hauria d'intentar que trobassin les lletres que aprenen en els rètols de les botigues o dels carrers, perquè s'adonassin que estan aprenent alguna cosa que es necessita per anar per la vida. Tant quan es fa educació infantil, com quan es fa primària o secundària es poden aplicar a les classes unes tècniques, que es poden haver après a través de cursos, perquè els infants vulguin continuar estudiant. És segur que és necessari que ens seiem tots a una taula, però, a més, s'ha de facilitar la tasca que el professorat ja està fent, a vegades en condicions que no són les òptimes. □

Gabriel Caldentey i Joan Lladonet